



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **S. M.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 6. 2004, č. j. OSV/4216/04/SD-132/KR, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 7. 2009, č. j. 38 Cad 18/2004 – 127,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 11. 6. 2004, č. j. OSV-4216/04/SD-132/KR, bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu v Zábřehu ze dne 27. 4. 2004, č. j. soc/2232/552/2004/Dv, kterým žalobci nebyla přiznána dávka sociální péče. Proti tomuto rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu, kterou se domáhal zrušení tohoto rozhodnutí.

Žalobce v následujícím podání požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o uvedené žalobě. Krajský soud v Ostravě (dále jen „krajský soud“) usnesením ze dne 6. 5. 2008, č. j. 38 Cad 18/2004 – 77, ustanovil žalobci zástupce pro řízení o podané žalobě JUDr. Milana Janíčka, advokáta se sídlem v Šumperku, Slovanská 21. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl svým rozsudkem ze dne 9. 9. 2008, č. j. 4 Ads 97/2008 – 94.

Následně stěžovatel opět téměř nečitelnými příписy požádal krajský soud, aby zrušil ustanovení zástupcem advokáta JUDr. Milana Janíčka a jako zástupce mu ustanovil advokáta JUDr. Víta Vohánku se sídlem v Praze. Tuto žádost krajský soud zamítl usnesením ze dne

19. 12. 2008, č. j. 38 Cad 18/2004 – 103, s tím, že z důvodu procesní ekonomie ustanovil stěžovateli zástupcem advokáta JUDr. Milana Janíčka se sídlem v Šumperku, a nikoli advokáta se sídlem v Praze. Zdůraznil, že stěžovatel žádost o změnu advokáta nijak neodůvodnil a nekonkretizoval. Také proti tomuto usnesení krajského soudu podal stěžovatel opět ručně, téměř nečitelně, psanou kasační stížnost, v níž opět požadoval, aby krajský soud zrušil usnesení, kterým mu byl ustanoven advokát JUDr. Milan Janíček, neboť údajně jedná proti jeho zájmům a neplní jeho závazné pokyny, přičemž jej označil nevybíravými vulgárními výrazy („*justiční podvodník a krypl*“). Dále požádal, aby mu ustanovil zástupce JUDr. Víta Vohánku.

Nejvyšší správní soud i tuto kasační stížnost ze zcela totožných, výše uvedených důvodů zamítl rozsudkem ze dne 28. 4. 2009, č. j. 4 Ads 9/2009 - 118, a podotkl, že mu byl ustanoven zástupce v místě jeho bydliště a v obvodu místně příslušného soudu, což je v souladu se zásadou procesní ekonomie řízení, zvláště za situace, kdy stěžovatel v jiných řízeních namítal, že ustanovený advokát má sídlo příliš daleko od místa jeho bydliště. Rovněž podotkl, že stěžovateli nic nebrání v tom, aby si zvolil jiného advokáta, který by mu více vyhovoval.

Dne 10. 6. 2009 požádal stěžovatelův zástupce JUDr. Milan Janíček, aby byl zproštěn zastupování svého klienta, neboť mu stěžovatel neposkytuje smysluplnou součinnost a nadto jej lživě a dehonestujícím způsobem uráží, což jej uráží i za situace, že stěžovatel nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Krajský soud k této žádosti napadeným usnesením ze dne 16. 7. 2009, č. j. 38 Cad 18/2004 - 127, zprostil JUDr. Milana Janíčka povinnosti zastupovat stěžovatele v tomto řízení a rozhodl o tom, že se stěžovateli žádný jiný zástupce neustanovuje, protože stěžovatel měl vůči svému zástupci opakované bezdůvodné výhrady, čímž podle krajského soudu jen prodlužuje řízení. Krajský soud opřel tento svůj závěr rovněž o jednání stěžovatele v řadě dalších věcech vedených před krajským soudem, v nichž stěžovatel rovněž opakovaně vznáší obstrukční námítky i vůči svým ostatním ustanoveným zástupcům (např. vůči JUDr. Petrovi Jaškovi ve věci vedené pod sp. zn. 38 Cad 2/2006, vůči JUDr. Milanu Ostrůžkovi ve věci vedené pod sp. zn. 38 Cad 1/2007 či vůči Mgr. Martině Pešákové ve věci vedené pod sp. zn. 38 Cad 2/2008). Proti tomuto usnesení krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, neboť je podle jeho názoru nezákonné a požadoval, aby mu krajský soud ustanovil jako zástupce advokáta Mgr. Františka Drlíka.

Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána osobou oprávněnou a je přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s. Stěžovatel pro toto řízení o kasační stížnosti nemusí být v souladu se setrvalou judikaturou zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), neboť povaha napadených rozhodnutí – zamítnutí návrhu na změnu ustanoveného zástupce stěžovatele – vylučuje, aby nedostatek podmínky povinného zastoupení bylo možné považovat za překážku meritorního projednání této věci (srov. např. rozsudek sp. zn. 4 As 21/2004, ze dne 27. 5. 2004, viz www.nssoud.cz).

V této věci je spornou otázkou, zda postup účastníka opakovaně vznášejícího v zásadě ve všech řízeních bezdůvodné a obstrukční výhrady proti ustanoveným zástupcům, může vyústit v rozhodnutí soudu, že mu již nebude ustanoven jiný zástupce z řad advokátů. Zákonným podkladem problematiky zastoupení je ustanovení § 35 s. ř. s. Problematika ustanovení zástupce je řešena v § 35 odst. 8 s. ř. s., podle něž návrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Cílem citovaného ustanovení je poskytnout kvalifikovanou právní pomoc rovněž sociálně slabému účastníkovi řízení a zachovat tak princip rovnosti účastníků v jejich procesních postaveních bez ohledu na jejich ekonomické postavení, neboli princip „rovnosti zbraní“. Pokud by intenzita ochrany závisela na sociálním

či ekonomickém postavení navrhovatele, byl by takový stav diskriminační a v rozporu s ústavně zaručenými právy. Přitom je nutné odlišit otázku nároku na zastoupení od úvahy o ustanovení konkrétního zástupce účastníkovi řízení, která je až sekundární, neboť následuje jen v případě, že soud dospěl k závěru, že navrhovatel (účastník řízení) je osvobozen od soudních poplatků a zároveň je k ochraně jeho práv nutné, aby mu byl ustanoven zástupce.

Ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s.ř.s. je tedy podmíněno jednak tím, že jsou u účastníka dány předpoklady k osvobození od soudních poplatků, jednak tím, že je tohoto opatření třeba k ochraně jeho práv. O tom, že u žalobce jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, není v této věci sporu, neboť krajský soud usnesením ze dne 6. 5. 2008, č. j. 38 Cad 10/2004 - 71, posoudil stěžovatelovy osobní, majetkové a výdělkové poměry tak, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Tento svůj závěr nijak nerevokoval ani v kasační stížností napadeném usnesení ze dne 16. 7. 2009, č. j. 38 Cad 10/2004 - 124. Proto hraje v posuzované věci klíčovou roli zhodnocení podmínky potřeby ochrany práv stěžovatele. Z kontextu odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu vyplývá, byť to v něm není výslovně uvedeno, že stěžovatelova potřeba být zastoupen advokátem chránícím jeho práva pominula v důsledku jeho jednání, které krajský soud považuje obstrukční a jen prodlužující řízení.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti považuje za nezbytné zdůraznit, že právo na ustanovení zástupce, jakožto integrální součást práva na právní pomoc před soudy a jinými orgány veřejné moci (čl. 37 odst. 2 Listiny), není v žádném případě pouze formálním institutem, ale naopak by mělo vést k reálné ochraně práv účastníka v řízení. Účastník tak má chránit svá práva za přispění ustanoveného zástupce efektivněji a kvalitněji, aby jeho postavení bylo rovné s postavením účastníka (správního orgánu), jehož sociální a ekonomické postavení je silnější. Ustanovení zástupce navrhovateli tedy není automatickým úkonem soudu, nýbrž úkonem vyžadujícím posléze také určitou součinnost ze strany účastníka řízení. Aktivita účastníka řízení se pak nutně musí projevit rovněž v komunikaci s ustanoveným zástupcem, resp. v jejím způsobu. Nekomunikuje-li účastník řízení s advokátem vůbec či nedostatečně nebo komunikuje způsobem, který advokát oprávněně vnímá jako projev nedůvěry vůči své osobě, je dán důvod k zrušení ustanovení, neboť v takovém případě by se zastoupení zcela míjelo svým účinkem.

Tento závěr má oporu v § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, dle kterého je advokát oprávněn odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb, popřípadě požádat o zrušení ustanovení či požádat Komoru o určení jiného advokáta (§ 18 odst. 2 tohoto zákona), dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Ustanovený zástupce má přitom v řízení před soudem v zásadě stejné postavení, jako zplnomocněný advokát (§ 31 odst. 2 občanského soudního řádu).

V tomto žalobním řízení je přitom nepochybné, že stěžovatel prostřednictvím svého soudem ustanoveného zástupce reálně nehájí svá práva, neboť mu nejen neposkytuje jakoukoli smysluplnou součinnost, ale navíc jej hrubě vulgárními výrazy uráží, opakovaně se stejně jako ve všech jiných žalobních řízeních domáhá pokaždé jiného než ustanoveného advokáta, aniž by pro toto konání uvedl jakékoli, natož rozumné a věcné, důvody, které by jeho žádosti ospravedlňovaly. Nejvyšší správní soud podotýká, že je na stěžovateli, jakých procesních nástrojů využije k hájení svých práv a nelze mu v jejich využití bránit, ale zároveň je třeba zdůraznit, že takové uplatňování procesních práv (opakované a bezdůvodně vznášené výhrady proti ustanoveným zástupcům, složení soudu atd.) reálně nevede k rozhodnutí v meritu věci. Pouze oddaluje rozhodnutí ve věci samé (žalobní řízení je bez meritorního rozhodnutí vedeno do roku 2004) a vede tak k průtahům řízení, které si však způsobuje

stěžovatel sám svým postupem a nelze je tak přičítat tak tíži správních soudů (k tomu srov. i názor vyslovený Ústavním soudem v jeho rozhodnutí I. ÚS 603/06). K tomu je vhodné podotknout, že zneužívání procesních práv zcela určitě nespadá do rámce ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a právní pomoc.

Krajský soud proto nepochybil, jestliže ustanoveného zástupce na jeho žádost zprostil povinnosti zastupovat stěžovatele v řízení o žalobě. V zájmu stěžovatele bylo vyvarovat se takového jednání, které by mohlo vést jednak k bezdůvodnému a zbytečnému narušení vzájemné důvěry mezi advokátem a klientem z jeho strany a jednak k závěru o nedostatku poskytované součinnosti. Protože tak stěžovatel nejednal, zmařil účel, pro který mu byl zástupce ustanoven. Krajský soud i s ohledem na obdobné obstrukční jednání stěžovatele v řadě dalších věcech vedených před krajským soudem, což je známo i Nejvyššímu správnímu soudu z jeho úřední činnosti, dospěl k závěru, že účel a smysl institutu ustanovení zástupce z řad advokátů postrádá v dané věci smysl, a proto již stěžovateli neustanovil žádného dalšího zástupce. Podle Nejvyššího správního soudu postupoval krajský soud v této konkrétní věci správně a v souladu s předchozí judikaturou (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2007, č. j. 8 As 16/2007 - 68, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2006, č. j. 8 Afs 144/2005 - 137), a kasační stížnost proto není důvodná. Z tohoto důvodu ji Nejvyšší správní soud zamítl (§ 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud přitom považuje za nutné zdůraznit, že výše uvedené úvahy je vždy nutné vztáhnout ke konkrétním skutkovým okolnostem případu, náležitě je odůvodnit, přičemž se jeví rovněž jako vhodné na takové možné vyústění účastníka po jeho předchozím opakovaném a obstrukčním jednání upozornit.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nenáleží. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. ledna 2010

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu